

BİLİMLERİN ÇEŞİTLENMESİ VE BÜTÜNCÜ BAKIŞ

Doç. Dr. Nazif GÜRDOĞAN

Zamanla hızlanan teknolojik değişmeye paralel olarak, bir yandan tarım ve sanayideki üretim artarken, diğer yandan da temel ve uygulamalı bilimlerdeki bilgi birikimi de katlanarak büyüyor. Hücre çoğalması gibi üstsel bir biçimde artan bilgi birikimi, yeni yeni uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasına yol açıyor. Yapılan araştırmalar bugün yüzden fazla uzmanlık dalının ortaya çıktığını gösteriyor. Bilimlerin bu hızlı çeşitlenmesinin sonucunda bilgi ağacı öylesine dallandı budaklandı ki, bilimlerin aynı gövdeden kaynaklandıkları görmezlikten gelinmeye başlandı. Bilimler durmadan alt bilimlere, alt bilimler kendi aralarında tekrar alt bilimlere bölünüyorlar.

Bir alt bilim dalının uzmanı belirli bir birikimden sonra, kendi uzmanlık alanını bütün bilimlerin gövdesi olarak görme yanlışlığına düşüyor. İkinci ve üçüncü kategorideki bir alt bilim dalının uzmanı, bilginin gövdesiyle bağını kopardığı için, yüzyüze olduğu sorunları tüm insanlığın ana sorunuymuş gibi görmeye başlıyor. Oysa bilimlerin değişik uzmanlık alanlarına ayrılması, bilimsel bilgi birikimini sağlıklı olarak büyütebilmek için yapılmış bir soyutlamadır. Hiçbiri, yüzyüze olduğumuz sorunları çözmede tek başına yeterli olmadığı gibi, belirleyici de değildir.

Russel L.Ackoff'un dediği gibi, gerçekte fiziksel, biyolojik, psikolojik, ekonomik ve benzeri sorunlar yok; sorunlar vardır. Her bilim dalı sorunlara değişik açılardan bakmanın yollarını gösterir.

Aynı şekilde ekonomik, siyasal ya da kültürel bir örgüt için, üretim, pazarlama ve finansman sorunları yok, örgütsel sorunlar vardır. Örgütsel sorunlar söz konusu alanlara değişik biçimlerde yansiyabilir.

Üretim birimi, örgütün üretim kapasitesinin ar-bilim dalları aynı sorunlara değişik açılardan bakma imkânı sağlar.

Ekonomik, sosyal, siyasal ya da kültürel olsun, her örgütün amacı, birim girdi başına birim çıktıyı

maksimize etmeye çalışmaktır. Başka bir deyişle, örgütün verimliliğini artırmaya gayret etmektir. Örgüt içindeki her birim, verimliliğin artırılmasına kendi yönünden katkıda bulunacak araştırmaları yapar ve uygular. Sorun, üretim, pazarlama ya da finansman sorunu değil, örgütün verimliliğinin artırılması sorunudur.

Üretim birimi; örgütün üretim kapasitesinin artırılması amacıyla iş düzenini geliştirmeye çalışır. Bunun için gereksiz işlemleri ortadan kaldırır, bazı işlemleri basitleştirir ve çalışanları teşvik edecek tedbirler alır.

Pazarlama departmanı, üretilen ürün ve hizmetleri değişik dağıtım kanallarını kullanarak tüketiciye, en düşük maliyetle, en kısa yoldan ulaştırmaya çalışır. Ürün ve hizmetlerin tanıtılması için yeni yollar ve teknikler geliştirir. Değişik konularda pazar araştırması yapar ve tüketici davranışlarını inceler.

Finansman birimi, örgütün faaliyetlerini sürdürülebilirliği için, gerekli kaynakları nereden, nasıl bulacağını araştırır. Örgütün gelecekteki başarısı, bugün yaptığı yatırımlara bağlı olduğu için, örgütün kaynaklarını en uygun biçimde değerlendirmenin yollarını araştırır.

Her birim kendi alanının verilerinden çıkarak örgütün durumunda gelişme sağlayabilir. Ancak, hangi birimin önerdiği çözümler en uygundur? Veya hangi birimlerin ortaklaşa ileri sürdükleri politikalar en güzel sonuçları verir? Bu soruların cevabını bulmak çok kolay değildir.

En uygun çözümlere ulaşabilmek için, sorunlara mümkün olduğu kadar değişik bilim dallarının açısından bakarak, aslında ortak olan sorunları hep birlikte değerlendirmek gerekir. Bu işe, bilimlararası bir ekip çalışması gerektirir.

İşletme, ülke ya da ülkelerarası düzeyde karşılaşılan sorunlar öylesine karmaşık ve çok yönlü ki, onları tek boyuta indirgeyip, diğer bilim dalları ile olan ilişkilerini görmezlikten gelerek, sağlıklı çözümler bulmak sanıldığı kadar kolay değildir. Bu yüzden oldukça karmaşık bir yapı kazanmış örgütsel sorunları, bir alanda uzman ancak diğer bilim dalları ile de bağını koparmamış, onları bütüncü bir bakışla ele alarak çözebilecek ekiplere bırakmak gerekir. Çünkü bir bilim dalının giderek daralan bakış açısıyla, yüzyüze olduğumuz sorunları bütün olarak ele almak ve sağlıklı olarak değerlendirmek mümkün değildir. Tabii, insanı ve evreni daha derinden kavrayabilmek için, tüm bilim dallarının uzmanlarının bütüncü bir bakış açısına sahip olmaları ve hep birlikte çalışmaları öğrenmeleri zorunludur. □

**HAYAT GERİYE BAKARAK ANLAŞILIR;
İLERİYE BAKARAK YAŞANIR.**

S.KIERKEGAARD